
Giebułtów, st. 8, gm. Książ Wielki, woj. kieleckie, AZP 95-59

Informator Archeologiczny : badania 32, 78-79

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kurhan, o wymiarach 9 metrów po linii północ-południe na 8 metrów po linii wschód-zachód i maksymalnej wysokości względnej około 1 metra, położony jest 500 m na północ od zabudowań wsi Dziwiszewo i 570 m na południe od dawnego cmentarza ewangelickiego. Leży na krawędzi wyniesienia opadającego w kierunku zachodnim w stronę zatorfionej dawnej zatoki Jeziora Dobskiego.

Wiosną 1997 r. kurhan został zniszczony w części centralnej przez poszukiwaczy skarbów.

Podjęte w 1998 r. badania miały charakter ratowniczy. Eksplorację prowadzono warstwami mechanicznymi metodą ćwiartek lustrzanych bez świadków profilowych.

Nasyp o maksymalnej miąższości około 0,8 m posiadał formę zwartego usypiska kamieni, między którymi znajdował się żółty i żółto-brązowy piasek. Pod nasypem w części centralnej znajdowała się prostokątna jama grobowa z płaskim dnem, o miąższości ok. 0,15 m i wymiarach ok. 3,5 m na 1 m, zorientowana dłuższym bokiem wzdłuż osi północny-zachód – południowy-wschód. Na jej dnie posadowiony był bruk kamienny o pierwotnych wymiarach 2,9 m x 0,9 m. Na bruku odkryto przepalone kości ludzkie osobnika dorosłego oraz fragmenty kilku płaskodennych naczyń ceramicznych. Przepalone kości (mężczyzna, Adultus - Maturus) oraz fragmenty płaskodennej popielnicy odkryto ponadto na północno-zachodnim skraju jamy grobowej w bezpośrednim sąsiedztwie bruku. Były to najprawdopodobniej pozostałości po najstarszym (pierwotnym?) pochówku, który został uszkodzony i zepchnięty na skraj jamy podczas wkopywania bruku. Wbudowanie bruku należy też wiązać z poszerzeniem nasypu kurhanu w kierunku południowo wschodnim. Wyróżniono odcinki dwóch wieńców kamiennych o średnicach 6 m i 3,8 m.

W stropowych partiach nasypu w ćwiartce południowo-wschodniej odkryto nieregularne skupisko przepalonych kości ludzkich (kobieta /?/, powyżej 20 lat), fragmenty naczyń zdobionych zwłaszcza ornamentami paznokciowymi oraz złamane żelazne narzędzia: półkosek i nóż. Były to ślady pochówku wtórnego z okresu wędrówek ludów, umieszczonego na nasypie starszego kurhanu. Jego powstanie można datować na schyłek epoki brązu lub początek wczesnej epoki żelaza. Kurhan został zrekonstruowany.

Dokumentacja znajduje się w Muzeum Okręgowym w Suwałkach, zabytki w zbiorach Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie.

Badania zostały zakończone.

Gąsawa, st. 6, gm. loco, woj. bydgoskie, AZP 45-35/68 - patrz: neolit

GIEBULTÓW, st. 8, gm. Książ Wielki, woj. kieleckie, AZP 95-59

- osada grupy lubelsko-wołyńskiej kręgu lendzielsko-półgarskiego (neolit)
- cmentarzysko kultury łużyckiej (epoka brązu)
- ślady osadnictwa z epoki żelaza
- ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Krzysztofa Tunię (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 1,56 ara.

Odkrycie przypadkowe, dokonane przez właściciela pola w 1997 roku.

Stanowisko znajduje się na terenie szerokiego cypla terenu, wznoszącego się na prawobrzeżu Nidzicy - lewobrzeżnego dopływu Wisły.

W trakcie prac badawczych natrafiono w obrębie wykopu na 9 szkieletowych grobów z konstrukcjami kamiennymi. Jest to zróżnicowany zespół, na który składają się groby o długości około 2 m usytuowane dłuższą osią w kierunku północ-południe, obwarowane od wschodu i zachodu rzędami kamieni; groby o prostokątnej jamie długości około 3 m usytuowanej po linii wschód-zachód, obstawionej ze wszystkich stron „murkami” kamiennymi; groby z kopcami kamiennymi usytuowanymi w centrum lub przy krawędzi obiektu; obiekt kolisty z kamieniami na krawędziach. Cechy formalne opisanych wyżej konstrukcji zdają się wskazywać na ich związek z kulturą łużycką.

W obrębie wykopu natrafiono także na pięć kolistych jam, związanych najprawdopodobniej z neolityczną osadą cyklu lendzielsko-polgarskiego rozpoznaną powierzchniowo na cyplu, gdzie znajduje się wykop. Do tego zespołu należy też prawdopodobnie kilkanaście jam posłupowych.

Ponadto odsłonięte także kilka obiektów o nieznanej, najprawdopodobniej nowożytniej chronologii.

W roku sprawozdawczym odsłonięto jedynie stropowe partie obiektów, eksplorację ich zostawiając na przyszły sezon.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w zbiorach Pracowni Archeologicznej IAIe PAN w Igołomi.

Badania będą kontynuowane.

Gołasze – Puszcza, st.1, gm. Wysokie Mazowieckie, woj. łomżyńskie, AZP 41-80 - patrz: wczesna epoka brązu

Grodzisko Dolne, st. 22, gm. *loco*, woj. rzeszowskie, AZP 101-81/6 - patrz: wczesna epoka brązu

GRÓDEK, st. B, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie, AZP 87-94/5

- cmentarzysko kultury łużyckiej (IV okres epoki brązu)
- cmentarz unicki z XVI – XVIII w.

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 28 marca do 2 kwietnia przez mgr. Józefa Niedźwiedzia (Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie, Muzeum im. St. Staszica w Hrubieszowie). Finansowane przez PSOZ i Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie. Czwarty sezon badań. Badaniami objęto powierzchnię 153 m², odkrywając 31 ciałopalnych grobów popielnicowych oraz 36 grobów unickich z XVI-XVIII w.

Ogółem w trakcie czterech sezonów (poprzednie badania posiadały wybitnie ratowniczy charakter i niewielki zasięg) odkryto 45 grobów kultury łużyckiej. Wśród popielnic przeważają dwustożkowate wazy i dwuuche amfory, często zdobione na brzuscu szerokimi ukośnymi żłobkami. Drugą grupę popielnic stanowią garnki esowate (?) chropowaczone przez obmazywanie. Sporadycznie spotyka się inne formy: kubek, dzbanek esowaty oraz czarkę półkulistą. Układ grotów na cmentarzysku sugeruje istnienie kilku (przynajmniej trzech) skupisk, co znajduje swoje analogie na innych cmentarzyskach z tego regionu: w Łuszczowie, st. I; Komarowie, st. 9; Pniówku, st. I; Wieprzu, st. I oraz w Topornicy.

Tylko w kilku przypadkach na cmentarzysku w Gródku zanotowano wyposażenie grobowe. W poprzednich sezonach były to dwie przystawki w formie małego naczynia glinianego (grób I i 10). Podobny przypadek zanotowano w tym sezonie w grobie 28, gdzie obok małej wazy dwustożkowatej stała mała dwuucha amforyka. Inny rodzaj wyposażenia zaobserwowano w grobie 21. Tutaj wśród przepalonych kości wewnątrz popielnicy znaleziono dwa brązowe, jednozwojowe skręty wykonane z cienkiego drutu, jeden o przekroju okrągłym a drugi o kwadratowym. Prawdopodobnie skręty pełniły rolę zausznice.

Wśród wydobytych w tym sezonie naczyń kilka zasługuje na wyróżnienie. Jednym z nich jest waza z grobu 44-go, odkryta na złożu wtórnym we wkopie grobu unickiego. Posiada ona stożkowatą szyjkę zakończoną silnie wywiniętym lejkowatym wylewem, na brzuscu jest zdobiona lekko ukośnymi, wąskimi żłobkami i czterema pojedynczymi, symetrycznie umieszczonymi guzkami. Ponadto na przejściu brzusca w szyjkę posiada dodatkowo trzy dookolne żłobki. W grobie 22 odkryto wazę dwustożkowatą z kabłąkowatą szyjką, zdobioną w górnej części siedmioma dookolnymi żłobkami a na brzuscu żłobkami ukośnymi. Z grobu 41-go pochodzi mały garnek esowaty o niewielkim, zbliżonym do półkulistego dnie.